

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ ต้องการวิเคราะห์การบริหารจัดการ ในกระบวนการหรือขั้นตอนต่างๆ ของการเลือกตั้ง ทั้งนี้ก็เพื่อจะพิจารณาว่าลักษณะของการบริหารจัดการ จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งอย่างไร ดังนั้น แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาเป็นกรอบในการศึกษา จะประกอบไปด้วย 2 ส่วนคือ

2.1.1 แนวคิดและทฤษฎีการบริหาร ซึ่งจะกล่าวถึงความหมาย กระบวนการหรือหน้าที่ในการบริหาร ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ความหมายของการบริหารหรือการจัดการ

การบริหาร (Administration) หมายถึง การบริหารรัฐกิจและธุรกิจ มีหลายคนเข้าใจว่า Administration หมายถึง การบริหารราชการ ซึ่งความจริงการบริหารราชการนั้น คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ได้กำหนดขึ้น คือ รัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) นอกจากนี้ ยังพบว่ามีคำที่นิยมใช้กันเสมอ คือ Management หมายถึง การจัดการ ซึ่งจะหมายถึง การจัดการในทางธุรกิจมากกว่าจะหมายถึงการบริหารราชการ หรือบริหารรัฐกิจ และโดยทั่วไปมักจะนิยมใช้ Administration ในทางบริหารราชการ และ Management นิยมใช้ในการบริหารธุรกิจ ถึงอย่างไรก็ดี 2 คำนี้ใช้แทนกันได้ เพราะหมายถึงการบริหารเหมือนกัน⁴

จากข้างต้น การบริหารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกองค์การทุกขนาด ทุกประเภท การบริหารจะมีความจำเป็นมากและเห็นได้ชัดเจนขึ้นเมื่อองค์การมีขนาดใหญ่ การนำเอาทรัพยากรทั้งคน เงิน วัสดุ งบประมาณมารวมกัน เพื่อทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ จึงต้องมีผู้บริหารหรือผู้นำ ที่ต้องคอยเป็นผู้จัดการระเบียบ ระบบการทำงานและประสานกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกันซึ่งตรงกับคำจำกัดความของคำว่า "การบริหารหรือการจัดการ" หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์การ

⁴ บรรยงค์ โคจิโนดา, องค์การและการจัดการ (กรุงเทพฯ : รวมสาส์น (1977), 2537), หน้า 21-24.

องค์การจะมีประสิทธิภาพเพียงใด ดำเนินไปโดยได้รับผลสำเร็จมากน้อยแค่ไหน ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ดำรงตำแหน่งฝ่ายบริหารงาน ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่สามารถรวมพลังของสมาชิกฝ่ายต่างๆ ขององค์การ เป็นผู้สั่งการ ชี้แนะ ออกคำสั่งในงานต่างๆ ต้องรับผิดชอบ โนมน้าวให้สมาชิกทุกคนร่วมมือกันทำงานเพื่อความสำเร็จขององค์การส่วนรวม

การบริหารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับองค์การทุกขนาด ทุกประเภท และการบริหารจำเป็นมากสำหรับงานทุกระดับ การจัดการที่ดีต้องรู้วิธีการจัดสรรทรัพยากร โดยประหยัดและเกิดประโยชน์มากที่สุด ถึงแม้้องค์การจะมีทุน ทรัพยากรและงานเทียบเท่ากัน แต่ความสามารถในการจัดการไม่ทัดเทียมกันก็อาจประสบความสำเร็จที่แตกต่างกัน

ที่สำคัญในการบริหารให้สำเร็จต้องอาศัยทรัพยากรของการบริหาร อันได้แก่ คน (Men) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการจัดการ (Management) หรือเรียกสั้นๆ ว่า 4M's⁵

กระบวนการหรือหน้าที่ในการบริหาร ซึ่งในทางทฤษฎีมีนักวิชาการให้ความเห็นไว้หลายท่าน เช่น

Henri Fayol⁶ เห็นว่าหน้าที่ในการบริหาร (Management Functions) คือ

1. Planning การวางแผน เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งมีผลต่อธุรกิจและถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน

2. Organizing การจัดองค์การ เป็นการรวมโครงสร้างของงานต่างๆ ในธุรกิจรวมทั้งการแบ่งงาน หน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อให้คนและเครื่องมือที่มีอยู่มีส่วนประกอบที่เหมาะสมทำให้งานบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

3. Commanding การบังคับบัญชา เป็นการสั่งการของผู้บังคับบัญชาที่มีผลต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้เข้าใจถึงการทำงานของหน้าที่ต่างๆ การสั่งการนี้ จะต้องอาศัยการติดต่อสื่อสารที่ดี

4. Co-ordinating การประสานงาน หมายถึง การจัดระเบียบวิธีการทำงาน เพื่อให้งานและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ร่วมมือปฏิบัติงานเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ไม่ทำงานซ้ำซ้อนกัน ขัดแย้งกัน หรือก้าวถอยหน้าทีกัน ทั้งนี้เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบายขององค์การนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ

5. Controlling การควบคุม เป็นการระดมของผู้บริหารที่จะควบคุมกระบวนการการทำงานต่างๆ ให้อยู่ในกรอบของแผนงานที่วางไว้

⁵ สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2526), หน้า 7.

⁶ ธงชัย สันติวงษ์, หลักการจัดการ (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2531), หน้า 24-25.

Henry Mintzberg⁷ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ในการบริหารไว้ 2 ประเด็นดังนี้

1. หน้าที่หลักในการบริหาร

1.1 การกำหนดนโยบายขององค์การและกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การ เพื่อให้การบริหารงานดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน

1.2 กำหนดวิธีการปฏิบัติงานโดยการวางแผน เพื่อให้แผนงานนั้นสอดคล้องกันทั้งระยะสั้นและระยะยาว

1.3 แบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยจัดหน่วยงานออกไปเป็นแผนก งานไหนที่ทำหน้าที่คล้ายกันก็รวมกัน และแยกกันเมื่อลักษณะของงานแตกต่างกันโดยจัดคนที่เหมาะสมกับงานที่ทำด้วย

1.4 การควบคุม เป็นการที่ผู้บริหารจะต้องติดตามดูแลให้ผลงานนั้นออกมาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ถ้ามีสิ่งที่ไม่คาดเกิดขึ้นจะดำเนินการแก้ไขได้ทันที

2. หน้าที่สนับสนุนหน้าที่หลัก นอกจากหน้าที่หลักที่ผู้บริหารต้องทำแล้ว ยังมีหน้าที่สนับสนุนหน้าที่หลักต้องทำอีก หน้าที่สนับสนุนเหล่านี้ จะทำให้การปฏิบัติงานต่าง ๆ ดำเนินไปโดยปราศจากปัญหาและอุปสรรคหรือขจัดปัญหาต่าง ๆ ให้น้อยลงได้แก่

2.1 การตัดสินใจ เป็นงานที่ผู้บริหารจะต้องคิดและทำตลอดเวลาของการปฏิบัติงาน เพราะปัญหาต่างๆ มักเกิดเสมอระหว่างปฏิบัติงานจึงต้องทำการตัดสินใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากการเลือกหลาย ๆ ทาง

2.2 การจูงใจ เนื่องจากคนเป็นสิ่งที่มีความมีชีวิตจิตใจ พฤติกรรมของคนย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงาน และผลกระทบต่อองค์การได้ ดังนั้นในขั้นตอนของการทำงานผู้บริหารจะต้องมีวิธีการจูงใจ ให้คนงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงานเพื่อผลสำเร็จขององค์การ

2.3 การเป็นผู้นำ ผู้บริหารจะต้องมีบุคลิกลักษณะเป็นผู้นำที่ดี เพื่อความเชื่อถือและศรัทธาในตัวผู้บริหาร ในอันที่จะสั่งการใด ๆ ให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม

2.4 การติดต่อสื่อสาร การติดต่อสื่อสารเหมือนดาบสองคมที่จะทำให้งานแต่ละหน่วยงานได้รับทราบแนว นโยบาย วัตถุประสงค์ ข้อมูลที่จำเป็น แผนการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้รับคำสั่งปฏิบัติงานได้สอดคล้องกัน

2.5 การประสานงาน เป็นความร่วมมือร่วมใจกันทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งในการปฏิบัติงานนั้น ผู้บริหาร จะต้องทำหน้าที่ในการประสานประโยชน์แต่ละหน่วยงานให้ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติหน้าที่เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

⁷ วิโรจน์ สารรัตน์, การบริหาร หลักการ ทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา (กรุงเทพฯ : ทิพยวิสูตร, 2542), หน้า 5-8.

นอกจากนี้ หน้าที่ในการบริหารงานที่เหมาะสมและนิยมกันมากที่สุด คือการใช้วิธีรวมกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้อำนาจดังนี้

1. การวางแผน
2. การจัดองค์การ
3. การจัดคนเข้าทำงาน
4. การสั่งการ
5. การควบคุม

หน้าที่ในการบริหาร โดยทางทฤษฎีจะจัดให้ การวางแผนอยู่อันดับแรกตามด้วย การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ และควบคุม ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตาม หน้าที่ในการบริหารมีนักวิชาการและนักบริหารหลายท่านได้กำหนดไว้แตกต่างกันแล้วแต่ทัศนะในการศึกษา เช่น

Luther Gulick และ Urwick⁸ กำหนดหน้าที่ในการบริหารในหนังสือ Papers on the Scientific of Administration ไว้ว่า การบริหารที่ดีมีประสิทธิภาพจะต้องประกอบด้วย คำ 7 คำ โดยนำอักษรตัวแรกของแต่ละคำมารวมกันเป็นคำใหม่ เพื่อง่ายแก่การจดจำคือ “POSDCORB” ซึ่งมาจากคำต่อไปนี้

P-Planning	คือ	การวางแผน
O-Organizing	คือ	การจัดองค์การ
S-Staffing	คือ	การจัดคนเข้าทำงาน
D-Directing	คือ	การสั่งการ (การอำนวยความสะดวก)
Co- Coordinating	คือ	การประสานงาน
R-Reporting	คือ	การรายงาน
B-Budgeting	คือ	การจัดทำงานประมาณ

Harold D.Koontz ได้กำหนดหน้าที่ของการบริหารเป็น POSDC

Planning	=	การวางแผน
Organizing	=	การจัดองค์การ
Staffing	=	การจัดคนเข้าทำงาน
Directing	=	การสั่งการ
Controlling	=	การควบคุม

⁸ บรรยงค์ ไชจินดา, องค์การและการจัดการ, หน้า 30-52.

George R. Terry กล่าวถึงหน้าที่การบริหาร คือ P O A C

Planning	=	การวางแผน
Organizing	=	การจัดองค์การ
Actuating	=	การอำนวยการ
Controlling	=	การควบคุม

Henri Fayol กำหนดหน้าที่การบริหาร คือ

Planning	=	การวางแผน
Organizing	=	การจัดองค์การ
Commanding	=	การบังคับบัญชา
Coordinating	=	การประสานงาน
Controlling	=	การควบคุม

จะเห็นได้ว่า นักวิชาการหลายท่านได้ให้หลักการในการบริหารไว้แตกต่างกันบ้าง และสรุปแล้วหลักการใหญ่ ๆ จะคล้ายคลึงกัน เหมือนกัน เพื่อเป็นกรอบของการพิจารณาศึกษาหลักการ จัดองค์การและการบริหารตลอดการศึกษา จึงขอสรุปหน้าที่ในการบริหารที่สำคัญไว้ 5 ประการ⁹ ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดวิถีทางที่จะปฏิบัติไว้เป็นการล่วงหน้า ซึ่งจะทำให้เกิดผลสำเร็จตามความต้องการ ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถเกี่ยวกับการพยากรณ์เหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางการเมือง การวางแผนถือเป็นหัวใจที่สำคัญที่สุดของการจัดการ เพราะเป็นเรื่องยาก และต้องใช้เวลามากในกระบวนการคิดวางแผนนั่นเอง โอกาสจะผิดพลาดมีมาก เนื่องจากการมองไม่เห็นสาระสำคัญ มองไม่ทั่วถึง หรือคาดการณ์เรื่องอนาคตผิดพลาดไป

2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการกำหนดจัดเตรียม และจัดความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้สามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดองค์การ เป็นการแบ่งงานภายในองค์การออกเป็นกลุ่มๆ พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบ มอบหมายอำนาจหน้าที่ที่จำเป็นแก่การปฏิบัติงาน หลักสำคัญของการจัดองค์การ ผู้บริหารต้องคำนึงเสมอคือ เป้าหมายที่สูงขึ้น และเป็นงานที่ยากขึ้น ที่ต้องอาศัยคนและความชำนาญด้านต่าง ๆ มากขึ้น

⁹ รงชัย สันติวงษ์, หลักการจัดการ, หน้า 13-15.

3. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หน้าที่ในการจัดคนเข้าทำงานนั้น ได้แก่ การคัดเลือกและบรรจุคนเข้าทำงานและธำรงรักษาให้มีคนงานที่มีประสิทธิภาพในตำแหน่งต่าง ๆ ภายในองค์การหน้าที่นี้เป็นหน้าที่ต่อเนื่องจากการจัดองค์การเนื่องจากการจัดองค์การนั้น ได้แบ่งงานออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสามารถ ความถนัด การจัดคนเข้าทำงานจะทำหน้าที่จัดหาคนเข้าไปทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ ให้เหมาะสม ทั้งความรู้ ความสามารถ เพราะการจัดหาคนเข้าทำงานย่อมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการการทำงานในอนาคต

4. การสั่งการ (Directing) คือ ความพยายามที่จะให้การกระทำต่าง ๆ ของทุกฝ่ายในองค์การเป็นไปในทางที่จะส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ การสั่งการนี้ผู้บริหารต้องปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่มีความสามารถ รู้จักวิธีในการชี้แนะและควบคุมบังคับบัญชาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเป็นไปตามที่ต้องการมากที่สุด ผู้บริหารจะต้องรู้จักมอบหมายงานเข้าใจหลักและวิธีจริงใจคน และสามารถกระตุ้นให้ทุกคนมีความกระตือรือร้นในการทำงาน รู้จักวิธีจัดการขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น ผู้บริหารทุกคนต้องทำตนเป็นผู้ที่น่าเชื่อถือและจะต้องเข้าใจถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลที่มีความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ด้วย

5. การควบคุม (Controlling) คือ การกำกับให้การทำงานต่าง ๆ เป็นไปตามแผนที่วางไว้เพื่อไม่ให้เกิดการประเภทกิจการจะไม่สูญเปล่า ผู้บริหารจะต้องมีมาตรการในการควบคุมงานของตนอยู่เสมอ โดยการจึกระบบการรายงานกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานเพื่อวัดผลการทำงาน

2.1.2 แนวคิดว่าด้วยการบริหารจัดการเลือกตั้ง¹⁰ อาจจะมีการประเมินผล เรื่อง การบริหารงานรณรงค์เพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยใช้แนวคิด Context-Input-Process-Product (CIPP) ซึ่งมีกรอบการประเมินที่ให้ความสำคัญกับการศึกษากระบวนการและขั้นตอนการทำงานคือการปรับปรุงให้งานดีขึ้น ไม่ใช่พิสูจน์ว่างานดีหรือไม่ดีหรือมีข้อบกพร่องอะไรบ้าง (Stufflebeam, 1982 : 6) CIPP ให้ความสำคัญกับข้อมูล 4 ประเภท คือ

(1) Context (บริบท ความเป็นมา) ข้อมูลนี้แสดงถึงสภาพพื้นที่และสภาพแวดล้อมของจังหวัด เพื่อดูบริบทในแต่ละจังหวัด

(2) Input (ความสนับสนุนโครงการ) ข้อมูลนี้รวมถึงการสนับสนุนที่ได้รับในรูปแบบของบุคลากร งบประมาณ อาสาสมัคร สื่อเพื่อการรณรงค์ ตลอดจนโครงสร้างของ กกต. และความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น

¹⁰ โคทม อารียา, การเลือก : มุมมองการมีส่วนร่วม เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2541), หน้า 10-17.

(3) Process (กระบวนการ) ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงาน กลไกการทำงาน การติดตามงาน และรายละเอียดเกี่ยวกับ ข้อดีข้อเสียของขั้นตอน หรือกลไกการทำงาน บทบาทของ อาสาสมัครต่างๆ การปรับกระบวนการเมื่อเห็นว่าจำเป็น

(4) Product (ผลงาน) การพิจารณาว่าจากการทำงานทั้งหมด ผลที่เหมาะสมที่จะ ดำเนินการต่อหรือควรปรับแก้อย่างไร ผลการเลือกตั้งซึ่งประกอบด้วยคำถามว่า ใครได้รับเลือก มีการทุจริตหรือไม่ การเลือกตั้งน่าเชื่อถือหรือไม่

Input โครงสร้างการทำงานและกลไกการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่าง กกต. จังหวัด องค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง หน่วยงานอื่นๆ และอาสาสมัคร ข้อมูลส่วนนี้เน้นงาน บริหารประกอบด้วย

- กลไกการดำเนินงานทั้งส่วนกลางและในจังหวัด
- กลไกการทำงานและประสานงาน
- สื่อ/เนื้อหาสื่อ

Process การทำงานด้านมีส่วนร่วม ระดับจังหวัดประกอบด้วย

- บทบาทข้าราชการ คำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้มีอิทธิพล
- บทบาทนักการเมืองท้องถิ่น ส.ส., ส.จ., อบต., อบจ.
- บทบาทอาสาสมัคร
- บทบาทองค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง และองค์กรอื่นๆ
- งานรณรงค์
- การใช้สื่อรูปแบบต่างๆ

Product

- ผลการเลือกตั้ง
- ผลการจัดการการเลือกตั้ง

2.2 ทบทวนวรรณกรรม

เท่าที่ได้สำรวจงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า งานศึกษาที่ปรากฏโดยทั่วไปจะเน้น เรื่องพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง ส่วนงานที่เกี่ยวกับองค์การเลือกตั้งโดยตรงนั้นมีน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการศึกษาในเชิงการบริหารจัดการ ก็แทบจะไม่ปรากฏให้เห็นเลย ดังจะเห็นได้จาก การสำรวจงานศึกษาดังต่อไปนี้

สมพงษ์ อมรวิวัฒน์¹¹ ได้ศึกษา เรื่อง ความคาดหวังของประชาชนต่อคุณสมบัติและพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีแนวโน้มที่จะเลือกนักการเมืองผู้ซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่มีนโยบายชัดเจน โดยเฉพาะนโยบายด้านการพัฒนาท้องถิ่น บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประชาชนต้องการได้แก่ การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประชาชน การให้ความช่วยเหลือทางด้านการเงินในการพัฒนาหมู่บ้านของประชาชน การออกไปเยี่ยมเยียนประชาชนโดยเฉพาะในท้องถิ่นที่ห่างไกลอย่างสม่ำเสมอ

ในส่วนของผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ประชาชนคิดว่า หลังจากขั้นตอนการเลือกตั้งแล้ว นักการเมืองมักไม่มีความสอดคล้องตามนโยบายในพฤติกรรมของตนและนักการเมืองส่วนใหญ่ไม่ปฏิบัติตามความคาดหวังของประชาชนที่มีก่อนการเลือกตั้ง ดังนั้น ในความคิดของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จึงมีข้อสรุปว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีส่วนร่วมในการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้น และถึงแม้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีความสำคัญในการพัฒนาส่วนท้องถิ่น แต่มีความสำคัญน้อยมากในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประเทศไทย

จิราวรรณ จงสุทธนามณี¹² ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมของกลุ่มหนุ่มสาวในการเลือกตั้งทั่วไป ปี 2538 : กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า กลุ่มหนุ่มสาวในเขตอำเภอเมืองเชียงราย เลือกผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เกิดในจังหวัดเชียงรายและพูดภาษาท้องถิ่นได้ กลุ่มหนุ่มสาวมีความคิดเห็นที่ต่อต้านการรับอามิสสินจ้างในการลงคะแนน มีแนวโน้มที่จะพิจารณาเลือกพรรคและบุคคล ส่วนใหญ่มีการตัดสินใจจากสื่อต่าง ๆ มากกว่าการชักจูง และมีความกระตือรือร้นที่จะไปเลือกตั้ง

อนันต์ ชัยสา¹³ ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในปี 2543 ของประชาชนในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลางและมีทัศนคติเห็นด้วยเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พร้อมกันนี้ในแง่ของการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ยังพบว่า เพศและการศึกษา มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ศึกษายังพบว่า

¹¹ สมพงษ์ อมรวิวัฒน์, "ความคาดหวังของประชาชนต่อคุณสมบัติและพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดเชียงใหม่", การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2537.

¹² จิราวรรณ จงสุทธนามณี, "พฤติกรรมของกลุ่มหนุ่มสาวในการเลือกตั้งทั่วไป ปี 2538 : กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย", การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2539.

¹³ อนันต์ ชัยสา, "พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในปี 2543 ของประชาชนในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่", การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2543.

อุปสรรคที่สำคัญคือ การไม่มีข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจว่าจะเลือกใครในการเลือกตั้ง และปัญหาที่สำคัญก็คือมีการซื้อเสียงและเตรียมการซื้อเสียง

วัฒนา สุเทนะ ¹⁴ ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ส.ส. ระบบใหม่ของครูประถมศึกษาโรงเรียนเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครูยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบใหม่อย่างเพียงพอ โดยพบว่า ความแตกต่างกันในรายได้ การรับรู้ข่าวสาร เพศและอายุมีผลต่อการรับรู้ในระบบ การเลือกตั้ง

พรพิมล ภาชนะ ¹⁵ ได้ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของผู้เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 3 ของจังหวัดพะเยา เกี่ยวกับคุณสมบัติและบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่า ผู้เลือกตั้งจังหวัดพะเยา มีความคาดหวังให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีบทบาทและหน้าที่ในด้านการออกเยี่ยมเยียนประชาชนอย่างสม่ำเสมอและทำหน้าที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพให้กับชาวบ้าน มีคุณสมบัติด้านความจริงใจกับประชาชนและต้องเป็นบุคคลที่สามารถเข้ากับชาวบ้านได้อย่างดี นอกจากนี้แล้วพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้เลือกตั้งจังหวัดพะเยา มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยพิจารณาเลือกตัวบุคคลเป็นสำคัญ ไปสู่การพิจารณานโยบายพรรคและชื่อเสียงของพรรคการเมืองเพิ่มมากขึ้น

ธนนัน อนุมานราชทน และคณะ ¹⁶ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนากฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พบว่า เพื่อให้การดำเนินการเลือกตั้งเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม จำเป็นต้องจัดตั้งองค์กรที่มีความเป็นกลาง อิสระในทางการเมือง เช่นในต่างประเทศ คณะผู้วิจัย ได้เสนอให้จัดตั้ง "คณะกรรมการการเลือกตั้ง" โดยมีชื่อเรียกย่อ ๆ ว่า "คณะกรรมการ ก.ล." ขึ้น เป็นหน่วยงานอิสระไม่ขึ้นกับกระทรวง ทบวงกรมใด เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินการเลือกตั้งแทนกระทรวงมหาดไทยและให้คณะกรรมการ ก.ล. เป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งส่วนจังหวัดและส่วนอำเภอ เพื่อช่วยเหลือควบคุมดูแลจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและบริสุทธิ์ยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร คณะกรรมการ ก.ล. ทั้ง 3 ระดับประกอบ

¹⁴ วัฒนา สุเทนะ, "ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ส.ส. ระบบใหม่ของครูประถมศึกษาโรงเรียนเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่", การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2544.

¹⁵ พรพิมล ภาชนะ, "ความคาดหวังของผู้เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 3 ของจังหวัดพะเยาเกี่ยวกับคุณสมบัติและบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร", การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2544.

¹⁶ ธนนัน อนุมานราชทน และคณะ, "รายงานผลการวิจัยการพัฒนากฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร", ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2538.

ด้วยกรรมการ 2 ประเภท คือ กรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการโดยการแต่งตั้ง การดำเนินงานของ คณะกรรมการ ก.ล. แม้จะเป็นอิสระไม่อยู่ใต้การบังคับบัญชาของหน่วยงานใดก็ตาม แต่ก็อาจถูกตรวจสอบการดำเนินงานและการวินิจฉัยสั่งการในเรื่องนี้ได้โดยหากมีผู้ร้องขอ

สุธรรม รัตนโชติ และคณะ¹⁷ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง องค์การการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร องค์การการจัดการเลือกตั้ง พบว่า เพื่อให้การเลือกตั้งมีความเป็นอิสระ เสมอภาคและบริสุทธิ์ ยุติธรรมยิ่งขึ้น โดยมีองค์การการเลือกตั้งที่มีความเป็นอิสระ มีอำนาจ ประชาชนสามารถตรวจสอบและมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ควรจะต้องจัดตั้ง "คณะกรรมการเลือกตั้งแห่งชาติ" (The National Election Commission : NEC) ขึ้นโดยให้อำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและอำนาจ 3 ประการ คือ

1. การจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยอิสระ เสมอภาคและบริสุทธิ์ยุติธรรมด้วยการร่วมมือของภาครัฐและเอกชนทั้งหมด
2. มีการติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปโดยอิสระ เสมอภาคและบริสุทธิ์ยุติธรรม ด้วยการร่วมมือของภาครัฐและเอกชนทั้งหมด
3. การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนอย่างลึกซึ้งและทั่วถึง ด้วยการร่วมมือของภาครัฐและเอกชนทั้งหมด

ฉะนั้นเพื่อให้สามารถบริหารนโยบาย อำนาจการและจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์ 3 ประการดังกล่าว ควรจัดโครงการองค์กรของคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติ ให้ประกอบด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยอิสระ เสมอภาคและบริสุทธิ์ยุติธรรม ด้วยการร่วมมือของภาครัฐและเอกชน คณะกรรมการติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีอำนาจหน้าที่ในการติดตามสอดส่องดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปโดยอิสระ เสมอภาคและบริสุทธิ์ยุติธรรม ด้วยการร่วมมือของภาครัฐและเอกชนทั้งหมด และคณะกรรมการสนับสนุนการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่ในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย แก่ประชาชนอย่างลึกซึ้งและทั่วถึงด้วยการร่วมมือของภาครัฐและเอกชน

อำนาจ โชติชะวารานนท์¹⁸ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ต่อบทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนมีระดับความรู้ ความเข้าใจ

¹⁷ สุธรรม รัตนโชติ และคณะ, รายงานการวิจัย เรื่อง องค์การการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : องค์การการจัดการเลือกตั้ง (กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2540)

¹⁸ อำนาจ โชติชะวารานนท์, "ทัศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ต่อบทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้ง", การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.

ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเข้าใจต่อคุณสมบัติที่สำคัญของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งแบบใหม่ เพื่อให้มีความบริสุทธิ์ยุติธรรม อย่างไรก็ตามในแง่ของอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประชาชนยังมีความรู้ค่อนข้างน้อย

นอกจากนี้ทัศนคติของประชาชนยังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามคุณลักษณะของประชากรคือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและระดับรายได้

ในประการสุดท้ายประชาชนมีทัศนคติและความคาดหวังต่อบทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งในเชิงเห็นด้วยต่อการแสดงบทบาทดังกล่าว